

Motion till riksdagen

1989/90:So494

av Gullan Lindblad och Margit Gennser (båda m)

En patientombudsman

I Sverige är patienterna nästan helt hänvisade till den offentliga vården. Inte minst bristen på valfrihet i vården gör att patienterna ofta känner sig utsatta och rättslösa.

Det behövs en instans som i vissa fall kan hjälpa patienterna att tillvarata sina intressen.

I Sverige finns visserligen två typer av instanser, dels förtroendenämnder, dels patientombudsmän, som är till för att hjälpa patienterna. Trots detta finns ett behov av en fristående och i förhållande till huvudmännen opartisk instans.

Det är nödvändigt att patientombudsmannen är opartisk och fristående, om han/hon verkligen skall kunna tillvarata patienternas intressen.

Frågan om en sådan opartisk och fristående patientombudsman har diskuterats många gånger, men riksdagen och sjukvårdshuvudmännen har dessvärre alltid förordat mindre goda lösningar.

Enligt lagen om förtroendenämnder inom hälso- och sjukvården (1980:12) skall det inom varje landstingskommun, och kommun som inte tillhör landstingskommun, finnas en eller flera förtroendenämnder. "Nämnderna skall främja kontakterna mellan patienter och hälso- och sjukvårdspersonal och förmedla den hjälp till patienten som förhållandena påkallar. De skall verka för att patienternas rättigheter tas till vara och att deras integritet skyddas. Nämnden har även till uppgift att för de ansvariga påpeka eventuella behov av resurser inom ett visst område."

När det gäller frågor om disciplinansvar för hälso- och sjukvårdspersonal prövas sådana ärenden av Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd enligt 12 paragrafen, lagen om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m. fl. (tillsynslagen).

Förtroendenämndernas ledamöter utses av landstingen – sjukvårdshuvudmännen. Inte sällan sitter landstingsledamöter och direktionsledamöter i dessa nämnder. De kan inte sägas vara fristående från huvudmännen.

Utöver förtroendenämnderna finns – som redan påpekats – vid sjukhusen personer med benämningen patientombudsmän.

De s.k. patientombudsmännen vid sjukhusen utses ofta bland direktionsledamöter för sjukhuset ifråga. De har inga som helst juridiska befogenheter. Till yttermera visso är det i regel personer, som representerar den landstingspolitiska majoriteten. Det rör sig säkert om allmänt vänliga och hjälp-

samma människor, men funktionen som sådan är tämligen "tandlös" och har knappast vunnit allmänhetens förtroende.

Mot. 1989/90

So494

Denna genomgång visar att patientombudsmännen och förtroendenämnderna inte kan fylla de krav på hjälp och stöd som patienter behöver i situationer, som i de flesta fall avser att uttrycka missnöje med erhållen sjukvård eller dåligt bemötande i vården samt få rättelse i gällande beslut angående vårdplats etc. Här behövs ett helt fristående, opartiskt ombud, en patientombudsman i ordets egentliga bemärkelse. Patienterna skall med fullt förtroende kunna vända sig till patientombudsmannen för att få information och framföra klagomål. Ombudsmannen skall bevaka patienters och handikappades rättigheter, hjälpa till i kontakterna med andra myndigheter och kunna föra deras talan inför ansvariga vårdgivare och myndigheter samt givetvis också tillrättalägga eventuella missförstånd från patientens sida. En sådan patientombudsman skulle stärka människors rättstrygghet inom vården och göra skäl för namnet: patientens ombudsman.

Det lämpligaste sättet att lösa problemet torde vara att avskaffa förtroendenämnderna och ersätta denna institution med en patientombudsman. Denne skall ges klara juridiska funktioner och utses på ett från sjukhusadministrationen helt fristaende sätt.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen anhåller om en utredning rörande en opartisk, fristående instans, patientombudsman, för att tillvarata patienternas intressen i vården.

Stockholm den 24 januari 1990

Gullan Lindblad (m)

Margit Gennser (m)